

3. Tržní síly nabídky a poptávky

Seminář odpovídá kap. 4 a 6 v Mankiw. Cílem je 1) porozumět faktorům, které ovlivňují nabídku a poptávku, 2) silám, které určují rovnovážné množství a cenu a 3) důsledkům regulace cen.

Základní pojmy a koncepty

1. Definujte pojem *dokonalá konkurence*.
2. Definujte pojmy *nabídka* a *nabízené množství*. Jak tyto pojmy souvisejí? Jak se liší?
3. Definujte pojmy *poptávka* a *poptávané množství*. Jak tyto pojmy souvisejí? Jak se liší?
4. Definujte pojmy *rovnovážná cena* a *rovnovážné množství*. Jak tyto pojmy souvisejí?
5. Rozhodněte, zda jsou následující dvojice statků substituty, komplementy.
  - (a) tenisové kurty a squashové kurty
  - (b) squashové rakety a squashové míčky
  - (c) zmrzlina a čokoláda
  - (d) látkové pleny a papírové pleny

Experimentální trh

6. Na tomto místě si na semináři vyzkoušíte účast v experimentálním trhu.

Nabídka a poptávka v akci

7. Vysvětlete každé z následujících tvrzení a použijte při tom grafu nabídky a poptávky:
  - (a) Pokud Španělsko zasáhne vlna studeného počasí, v českých obchodech vzroste cena pomerančového džusu.
  - (b) Globální oteplení, které zvýší teplotu Baltu, sníží cenu ubytování v Chorvatsku.
  - (c) Pokud na Středním východě vypukne válka, stoupne cena benzínu a klesne cena SUV.
8. Uvažujte trh velkých osobních automobilů pro pět až sedm pasažérů (typu Opel Zafira). Pro každou z níže uvedených událostí řekněte, která z determinant nabídky či poptávky se změní, zda a jak se změní nabídka a poptávka a co se stane s rovnovážnou cenou a množstvím.

- (a) Lidé začnou mít více dětí.
  - (b) Stávka ocelářů zvýší cenu oceli.
  - (c) Inženýři vymyslí nový automatizovaný stroj na výrobu těchto automobilů.
  - (d) Zvýší se cena kombíků.
  - (e) Krach na burze sníží bohatství lidí.
9. Za pomoci grafu nabídky a poptávky ukažte dopad následujících událostí na trh bavlněných mikin:
    - (a) Hurikán poničí bavlníkové plantáže.
    - (b) Cena kožených bund klesne.
    - (c) Všechny střední školy zavedou v tělocviku povinný cvičební úbor sestávající z bavlněné mikiny a tepláků.
    - (d) Byly vynalezeny nové šicí stroje.
    - (e) Výroba mikin byla přesunuta do nízkonákladových zemí v Asii.
  10. Trh pizzy má následující poptávkovou a nabídkovou tabulku:

cena v Kč	poptáv. množství	nabíz. množství
80	135	26
100	104	53
120	81	81
140	68	98
160	53	110
180	39	121

Nakreslete nabídkovou a poptávkovou křivku. Jaká je rovnovážná cena a množství? Kdyby skutečná cena byla nad rovnovážnou cenou, co by trh tlačilo směrem k rovnováze? Kdyby skutečná cena byla pod rovnovážnou cenou, co by trh tlačilo směrem k rovnováze?

11. Významné technologické zlepšení sníží výrobní náklady na výrobu počítačových čipů. Pomocí grafu nabídky a poptávky ukažte dopad tohoto zlepšení na rovnovážnou cenu a rovnovážné množství (a) počítačů a (b) počítačových monitorů.

12. Článek v *The New York Times* popsal v roce 1990 úspěšnou marketingovou kampaň výrobců francouzského šampaňského. Psal, že „mnohým z vedoucích pracovníků se točila hlava ze stratosférických cen šampaňského. Zároveň se však báli, že takový prudký nárůst ceny by mohl dát podnět k poklesu poptávky,

což by mohlo vyústit v pokles cen.“ Na grafu vysvětlete, jaké chyby se manažeři ve své úvaze dopustili.

13. Předpokládejme, že je cena vstupenek na majáles určena trhem. Poptávkové a nabídkové tabulky vypadají takto:

cena v Kč	poptávané množství	nabízené množství
40	10 000	8 000
80	8 000	8 000
120	6 000	8 000
160	4 000	8 000
200	2 000	8 000

(a) Nakreslete nabídkovou a poptávkovou křivku. Co je na nabídkové křivce zvláštního? Proč takto bude zřejmě vypadat i ve skutečnosti?

(b) Jaká je rovnovážná cena a rovnovážné množství vstupenek?

(c) Univerzity příští rok najmou o 5 000 studentů více. Dodateční studenti budou mít následující poptávkovou tabulku:

cena v Kč	poptávané množství
40	4 000
80	3 000
120	2 000
160	1 000
200	0

Vypočtete novou poptávkovou tabulku pro celou školu. Co se stane s poptávkovou křivkou při nástupu nových studentů? Co se stane s rovnovážnou cenou a rovnovážným množstvím vstupenek?

(d) Předpokládejme, že by se univerzity se sociálních důvodů snažily cenu udržet na původní úrovni. Co by se stalo?

14. Poptávka po čokoládě má tvar $Q^d = 1600 - 300P$, kde Q^d je poptávané množství a P cena. Nabídka má tvar $Q^s = 1400 + 700P$, kde Q^s je nabízené množství. Vypočtete rovnovážnou cenu a rovnovážné množství.

15. Poptávka po udělátkách má tvar $P = 100 - 2Q^d$, nabídka má tvar $P = 1/2Q^s$, kde P je cena, Q^d je poptávané a Q^s nabízené množství. Vypočtete rovnovážnou cenu a rovnovážné množství.

16. Ceny některých statků v době jejich největší spotřeby rostou, ceny jiných v době jejich největší spotřeby klesají. Uvedte příklady obojího a vysvětlete, jak je to možné.

17. Co se stane s rovnovážným množstvím, když tržní rovnovážná cena vzroste?

Důsledky cenové regulace

18. V Brně se v létě častokrát stane, že je nedostatek vody a radnice vyhláší zákaz zalévání trávníků. Čím je tento nedostatek způsoben?

19. Poptávka na nabídka po házecích talířích je dána následující tabulkou:

cena v Kč	poptávané množství	nabízené množství
60	1	15
50	2	12
40	4	9
30	6	6
20	8	3
10	10	1

(a) Jaká je rovnovážná cena a množství házecích talířů?

(b) Kolik házecích talířů se prodá, pokud vláda zavede minimální cenu o 10 Kč nad rovnovážnou cenou? Vznikne přebytek, nebo nedostatek? Jak velký?

(c) Kolik házecích talířů se prodá, pokud vláda zavede minimální cenu o 10 Kč pod rovnovážnou cenou? Vznikne přebytek, nebo nedostatek? Jak velký?

(d) Kolik házecích talířů se prodá, pokud vláda zavede cenový strop o 10 Kč nad rovnovážnou cenou? Vznikne přebytek, nebo nedostatek? Jak velký?

(e) Kolik házecích talířů se prodá, pokud vláda zavede cenový strop o 10 Kč pod rovnovážnou cenou? Vznikne přebytek, nebo nedostatek? Jak velký?

20. Trh vstupenek na operu lze popsat poptávkovou křivkou $Q^d = 20000 - 90P$ a nabídkovou křivkou $Q^s = 10000 + 10P$.

(a) Jaká bude rovnovážná cena a množství na trhu vstupenek?

(b) kolik se prodá vstupenek, pokud vláda zavede cenový strop na úrovni 40 Kč za vstupenku? Přiměje tato politika víc lidí chodit na koncerty?

21. Dětská nemocnice je umístěna v centru města, kde jsou problémy s parkováním. Mělo by být parkování před nemocnicí zpoplatněné, nebo by mělo být zdarma, aby rodiče nemocných dětí nebyly dále postiženi placením parkovného?

22. Města na východním pobřeží USA jsou občas zasažena hurikánem. Obyvatelé musejí buď utéct, nebo se zásobit potravinami a schovat v koupelně. Měl by být zaveden zákon proti hyenismu některých obchodníků, kteří zvyšují ceny základních potravin pokaždé, když je hlášen příchod hurikánu? Měli bychom oslavovat altruistické obchodníky, kteří to nedělají?